

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІВ ООН У ВРЕГУЛЮВАННІ ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

THE ISSUE OF THE EFFECTIVENESS OF THE UN BODIES IN SETTTLING THE ISRAELI-PALESTINIAN CONFLICT

Негіна В.Р., аспірантка кафедри міжнародних відносин
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглядаються витoki ізраїльсько-палестинського конфлікту з урахуванням політично-географічного виміру. Приділяється увага суттєвій ролі у вирішенні конфлікту, тривалістю понад 75 років, Організації Об'єднаних Націй та основним і допоміжним органам, як Рада Безпеки ООН, Генеральна Асамблея ООН та Рада ООН з прав людини. За результатами голосування Генеральної Асамблеї ООН Резолюцією № 181 (План ООН по розділу Палестини) від 29 листопада 1947 року створено Державу Ізраїль, що забезпечує легітимність єврейської держави. В протизага Ізраїлю створена розгалужена палестинська структура в Організації Об'єднаних Націй: агентство ООН БАДОР, Відділ з прав палестинців Секретаріату ООН, Спеціальний комітет із дій Ізраїлю, Комітет із здійснення невід'ємних прав палестинського народу та в якості допоміжного органу ООН Реєстр збитків, заподіяних будівництвом стіни на окупованій палестинській території. Використовуючи дипломатичну трибуну Організації Об'єднаних Націй, арабська пропаганда лунає гучно та антиізраїльська діяльність здійснюється з активним залученням органів міжнародної організації. Для делегітимації єврейської держави країнами-членами Генеральної Асамблеї ООН ініціюються голосування за резолюції, які негативно висвітлюють виключно одну сторону ізраїльсько-палестинського конфлікту. Радою ООН з прав людини включено у постійний порядок денний окремий пункт, спрямований на Ізраїль. За результатами ухвалених резолюцій країнами-членами ООН Ізраїль постає найбільшим порушником прав людини у світі, в той час, коли інші порушники не зазнають критики. Спеціальний доповідач ООН з питань окупованих палестинських територій при Раді ООН з прав людини порушує Статут ООН, виправдовуючи агресію в бік Ізраїлю після палестинських терактів. Постійні члени Ради Безпеки ООН вкотре зловживають правом вето, на що вказує сповільнена реакція після терористичного акту ХАМАС 7 жовтня 2023 року. Утворене для захисту прав палестинських біженців агентство ООН БАДОР, від самого початку вбачає у біженцях тільки спосіб забезпечення функціонування БАДОР для отримання коштів від країн-членів ООН донорів. Зазначене викликає сумніви в ефективності Організації Об'єднаних Націй як міжнародної організації, відповідно до Статуту якої, передбачено посередництво у врегулюванні конфліктів.

Ключові слова: ООН, Рада Безпеки ООН, Генеральна Асамблея ООН, Рада ООН з прав людини, Ізраїль, конфлікт, врегулювання.

The article analyzes the origins of the Israeli-Palestinian conflict, incorporating political and geographical considerations. The United Nations plays a crucial role in resolving the conflict that has been ongoing for more than 75 years, which encompasses the main and subsidiary bodies, including the UN Security Council, the UN General Assembly, and the UN Human Rights Council. The UN General Assembly voted in Resolution No. 181, adopted on November 29, 1947, to create the State of Israel, which ensured the legitimacy of the Jewish state. The United Nations has created an extensive Palestinian structure in contrast to Israel: UN's agency BADOR, the Division for Palestinian Rights of the UN Secretariat, the Special Committee on Israeli Actions, the Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People and as an auxiliary body of the UN Register of Losses Caused by the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory. The United Nations' diplomatic podium is used to loudly promote Arab propaganda and engage in anti-Israeli actions with the active participation of its bodies. To delegitimize the Jewish state, member countries of the UN General Assembly initiate a vote for resolutions that negatively cover only one side of the Israeli-Palestinian conflict. Israel was included as a separate item on the permanent agenda by the UN Human Rights Council. As a result of the resolutions adopted by the UN member states, Israel is the largest violator of human rights in the world, at a time when other violators are not criticized. The UN Special Rapporteur on the occupied Palestinian territories at the UN Human Rights Council violates the UN Charter, justifying aggression towards Israel after the Palestinian terrorist attacks. Permanent members of the UN Security Council once again abuse the veto, as indicated by the slow reaction after the terrorist attack of Hamas on October 7, 2023. The UN agency BADOR, established to protect the rights of Palestinian refugees, has always seen refugees as only a way to ensure the functioning of BADOR and receive funds from donors from UN member countries. There is skepticism about the efficiency of the United Nations as an international organization, in accordance with the Charter, which provides mediation in conflict resolution.

Key words: UN, Security Council of the UN, General Assembly of the UN, The UN's Human Rights Council, Israel, conflict, settlement.

У науковому середовищі приділяють значну увагу вивченню арабо-ізраїльському конфлікту, який з часом, трансформувалася у ізраїльсько-палестинський. Вітчизняними науковцями залишається не до кінця дослідженим питання ролі ООН та його органів у вирішенні ізраїльсько-палестинського конфлікту, особливо на сучасному етапі. Також недослідженою є інституційна структура, створена в ООН в інтересах палестинців.

Розгляд будь-якого конфлікту починається з аналізу витоків, ізраїльсько-палестинський конфлікт не є виключенням. Оскільки існують різні витoki цього конфлікту, приділяється увага такому важливому етапу, як придбання єврейським населенням земель, довготривалий час проживаючи у меншості на території Палестини в складі Османської імперії. Понад 2500 років єврейська община існувала на землях, які нині називають Близьким Сходом і Північною Африкою, а також в Ірані. Кінець XIX століття можна вважати початком конфлікту. Довготривалий час арабська пропаганда докладає чималих зусиль для оскарження права володіння євреями землі, видаючи придбання за незначне, супроводжуючи звинувачуваннями у коло-

ніалізмі, намагаючись делегітимізувати Ізраїль. Після видання Гранадського едикту 31 березня 1492 року королем Фердинандом II та королевою Ізабеллою I почалося вигнання євреїв з Іспанії через їх відмову змінити юдаїзм на християнство. Масово євреї знайшли прихисток у провінціях Османської імперії. Перші згадки про придбання євреями землі датуються 1850-ми роками, оскільки Закон «Про земельний кадастр» у Туреччині був ухвалений у 1858 році, бо до цього періоду не було жодних офіційних актів, які б підтверджували право власності людини на земельну ділянку. До 1882 року євреї придбали близько 2200 гектарів. На той час, майже всі землі належали державі (і передавалися наступним суверенам) або приватним та державним установам через право власності чи оренду. Викуп землі євреями супроводжувався не тільки рекультивацією, яка відображала наслідки тривалого нехтування навколишнім середовищем у Палестині, а й економічно життєздатним поселенням (мошав) [9]. Важливо відзначити, що перше довготривале єврейське сільськогосподарське поселення в сучасній Палестині було засноване не європейськими біженцями, а групою стародавніх сімей,

які залишили перенаселений єврейський квартал Старого міста Єрусалиму. Згідно з турецьким переписом 1875 року, на той час євреї вже становили більшість населення Єрусалима, а до 1905 року – 2/3 його жителів. Британська енциклопедія 1910 року вказує на чисельність населення у 60 000 осіб, з яких 40 000 – євреї. У 1878 році вони заснували село Петах-Тиква на рівнині Шарон – село, яке мало стати відомим у Палестині як «Мати єврейських поселень». У 1882 році група піонерів-іммігрантів з Російської імперії оселилася в Рішон-ле-Ціоні [3].

Придбання євреями землі здійснювалося за допомогою єврейських організацій та особистих фінансів можливих і впливових осіб єврейського походження. Першою організацією, яка займалася викупом землі стало Єврейське колонізаційне товариство, засноване сером Мозесом Монтефіоре у 1891 році. Єврейський Національний Фонд (Керен Каймет леІзраель) став наступним, заснованим Всесвітнім сіоністським конгресом у 1901 році. Статут Єврейського Національного Фонду визначав купівлю землі як єдину діяльність організації. Заснована Отто Варбургом і Артуром Руппіном Палестинська земельна компанія у 1908 році, як частина Всесвітнього сіоністського конгресу, за рахунок приватних коштів, займалася закупівлею землі для Єврейського Національного Фонду та для заселення земельних ділянок олім (репатріантів). Після Першої світової війни контроль за територією та подальше правління на ній отримала Великобританія у період з 1920 року по 1948 рік. Під час перебування Палестини під Британським мандатом продовжилося придбання землі. Асоціація єврейської колонізації Палестини, заснована бароном Едмундом де Ротшильдом у 1923 році, придбала землю, на якій проживало 50 єврейських поселень, які склалися з мошавів, кібуців, сел, міських поселень. Організація здійснювала допомогу сільським поселенням, розвиваючи та фінансуючи економічні підприємства. Суттєва роль у зосередженні на закупівлі землі та заселенні території належить Менахему Усишкіну, президенту Єврейського Національного Фонду з 1923 по 1941 рік. У 1897 році на 1-му Сіоністському конгресі в місті Базель, Менахем Усишкін рішуче відмовився підтримати суто політичний сіонізм, який представляв Теодор Герцль. Він був одним із перших прихильників одночасного заселення та засвоєння Ерец-Ізраель, вважаючи придбання землі головною метою для національної власності. Виступаючи проти будь-якої спроби замінити Ерец-Ізраель у якості національного дому єврейського народу на будь-яку іншу країну, наприклад, на Уганду («План Уганди»), він вважав за необхідне підтримку міських єврейських общин у Ерец-Ізраель, особливо в Єрусалимі, а не тільки сільського господарства. Зустрічаючись з представниками єврейської діаспори та політиками у Європі в 1924 році та Канаді у 1927 році, Менахем Усишкін здійснював тривалі переговори щодо придбання великих земельних площ та провів успішну фандрейзингову кампанію для Єврейського Національного Фонду. За час його президентства Єврейський Національний Фонд збільшив володіння землею у 25 разів. У якості президента Єврейського Національного Фонду Менахем Усишкін зіграв ключову роль у побудові економічного фундаменту Ізраїльського робочого руху, представники якого займали керівні позиції у Всесвітній сіоністській організації. У приватному порядку закупівлю землі у арабських землеволодільців здійснював Єшоша Ханкін для Єврейського Національного Фонду та Єврейського колонізаційного товариства, для іноземних інвесторів, приватних осіб, окремих груп олім (репатріантів). 1927 року він розробив 20-ти річний план про придбання землі та презентував його керівництву Всесвітньої сіоністської організації, ставши у 1932 році директором Палестинської земельної компанії [21]. Американська співдружність Сіону – організація заснована Сіоністською організацією Америки у 1914 році з чіткою

метою – придбання землі для сільськогосподарських, промислових і житлових цілей, а також для забезпечення єврейської територіальної спадкоємності в Ізраїлі до створення держави [9].

До закінчення Британського мандату та проголошення Ізраїлем незалежності 15 травня 1948 року, у країні було 277 єврейських сільських поселень – 15 сіл (ще 30 тим часом стали міськими), 99 мошавів, 159 кібуців та 4 інших. Їхня чисельність становила 111 000 жителів, що дорівнювало майже 20% загального єврейського населення. Твердження арабської пропаганди стосовно того, що євреї мали лише 5% землі у власності від території підмандатної Палестини та на момент незалежності отримали у власність 95% території, яка належала арабам, слід вважати умисним спотворенням історичних фактів. Державу Ізраїль створено лише на частині території, відведеної первісним мандатом Ліги Націй. 8,6% землі відводилося євреям, 3,3% – ізраїльським арабам, 16,9% було покинуто арабськими власниками. Решта землі – понад 70% була наділена мандатною владою і, відповідно, повернута Державі Ізраїль як її законному спадкоємцю. Алжирський політичний письменник Абдул Разак Кадер наголошував, що: «Націоналісти сусідніх із Ізраїлем держав, будь вони в уряді чи бізнесі, чи то палестинці, чи сирійці, чи ліванці, чи жителі міст племінного походження, усі знають, що на початку століття та під час британського мандату болотисті рівнини та кам'яні пагорби були продані сіоністам їхніми батьками чи дядьками за золото. Палестинці, які сьогодні є біженцями в сусідніх країнах і які були дорослими на момент своєї втечі, знають усе це, і ніяка антисіоністська пропаганда – панарабська чи панмусульманська, не може змусити палестинців забути, що їхні нинішні націоналістичні експлуататори є гідні сини своїх учорашніх феодальних експлуататорів і що складнощі їхнього життя мають арабське, а не єврейське походження» [3].

У розв'язанні довготривалого політичного конфлікту суттєва роль відведена Організації Об'єднаних Націй. Положеннями Розділу VI та VII Статуту ООН передбачено посередництво та вирішення конфліктів за участі Генерального Секретаря організації, про що зазначається у статтях 98 та 99 Статуту [1]. Платформа ООН вважається однією із основних засобів вирішення конфліктів на міжнародному рівні. Але ізраїльсько-палестинський конфлікт викликає питання щодо здатності ООН вирішувати конфлікти. Оскільки, з часом дипломатична трибуна ООН перетворилася на транслювання виключно проарабської риторики та антиізраїльських наративів, про що свідчать численні резолюції, виступи світових лідерів на Генеральній Асамблеї ООН, заяви представників органів ООН з постійною критикою лише однієї сторони конфлікту. Така позиція ООН та його органів свідчить про унеможливлення виконати свою функцію і очевидну заангажованість у ізраїльсько-палестинському конфлікті, коли постійна критика лунає у бік однієї тієї ж сторони, а інша сторона постає суто у вигляді жертви.

По закінченню Другої світової війни перед лідерами країн світу постало питання про створення нової системи колективної безпеки. Навесні 1945 року представники 50 країн зібралися на Конференції у місті Сан-Франциско, де протягом 2-х місяців розробляли Статут ООН та підписали його, створивши Організацію Об'єднаних Націй (ООН). 24 жовтня 1945 року ООН офіційно розпочало свою діяльність після ратифікації Статуту СРСР, США, Китаєм, Великобританією, Францією та більшістю підписантів. Таким чином була створена міжнародна, глобальна, багатифункціональна, унікальна організація, покликана задля підтримки миру та безпеки на світовій арені і запобігання майбутнім війнам, таким як світові війни.

Установчим документом ООН є Статут, який містить основні цілі та принципи, правила прийому до організації, перелік органів, як головних, так і допоміжних, а також

зобов'язання країн-членів. У статті 1 Статуту ООН закріплена основна мета організації: «Підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та міжнародного права, залагоджування або розв'язання міжнародних конфліктів або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру» [1]. ООН покликана і надалі гарантувати, щоб зусилля в боротьбі з новими загрозами і викликами спиралися на міцну основу міжнародного права.

ООН відіграє ключову роль у легітимізації держави на міжнародному рівні. У статті 4 Статуту ООН зазначено: «Прийом у Члени Організації відкритий для всіх інших миролюбних держав, які візьмуть на себе зобов'язання, що містяться в даному Статуті, і які, на думку Організації, можуть та бажають ці зобов'язання виконувати. Прийом будь-якої такої держави в Члени Організації здійснюється постановою Генеральної Асамблеї за рекомендацією Ради Безпеки» [1].

У перші дні створення Організації Об'єднаних Націй покладалася великі надії на впровадження нового світового порядку. Унаслідок Шоа (Голокосту) багато народів світу відчували особливу відповідальність у допомозі створення єврейської держави, але ситуація ускладнювалася через зростання конкуренції між наддержавами того часу. Радянський Союз був зацікавлений у витисненні британської відповідальності у допомозі євреям в питанні створення єврейської держави. До лютого 1947 року Великобританія зайшла у глухий кут стосовно знаходження рішення по Палестині та британський уряд дійшов висновку, що цим питанням має займатися ООН, про що повідомив міністр закордонних справ Великобританії Ернест Бевін. Генеральний секретар ООН Трюгве Лі запропонував створити комісію з розслідування Палестини на спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН. На той час більшість ООН складалася з менших країн-членів організації, які не належали ні до якого політичного табору. Спеціальний комітет ООН з питань Палестини (UNSCOP) виконав своє завдання протягом обмеженого періоду в три місяці, встановленого Генеральною Асамблеєю. Спеціальний комітет складався з 11 країн-членів ООН з Латинської Америки, Азії, Європи та Британської Співдружності: Австралії, Канади, Чехословаччини, Гватемали, Індії, Ірану, Нідерландів, Перу, Швеції, Уругваю та Югославії. Після завершення роботи в Палестині Комітет склав свої рекомендації: пропозиція більшості рекомендувала поділ Палестини на арабську та єврейську держави і встановлення міжнародного режиму для Єрусалиму; пропозиція меншості рекомендувала створення федеративної унітарної держави зі столицею в Єрусалимі. Проблема Палестини розглядалася як перевірка здатності ООН до вирішення складних міжнародних проблем [4].

Резолюція ООН № 181 (План ООН по розділу Палестини), прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 29 листопада 1947 року. Цією резолюцією ухвалено план поділу Британського мандату Палестини, утвореного в 1920 році та проіснувавшего до лютого 1947 року. Резолюція передбачала поділ Палестини на 2 держави: єврейську та арабську, а місто Єрусалим наділити особливим міжнародним статусом. За ідею створення двох держав проголосували 56 країн-членів організації, серед яких 33 – «за», 13 – «проти», 10 – «утрималися» [5]. Радість та сподівання єврейського керівництва на встановлення миру з арабським світом після голосування, виявилися марним. Арабський світ не визнав право євреїв мати власну державу, не дивлячись на те, що століттями єврейське населення проживало на цій території, а не з'явилося лише тоді, коли виникла пряма загроза існуванню євреїв у вигляді Голокосту, через що ашкеназім (європейські євреї-вихідці

з Німеччини, Австрії та країн Східної Європи) вимушені були мігрувати до Палестини, рятуючи власні життя.

Після проголошення Ізраїлем незалежності 15 травня 1948 року, перед політичним істеблiшментом новоствореної держави повстало питання позиціонування на світовій арені, зокрема місце Ізраїлю в нещодавно створеній міжнародній організації ООН. У той час серед представників ізраїльського уряду існували дві протилежні точки зору стосовно позиціонування. Одна, яку представляв перший міністр закордонних справ Ізраїлю Моше Шарет, полягала у дипломатичності єврейської держави в ООН. Тобто, на думку Моше Шарета, Ізраїль повинен демонструвати світовій спільноті прихильність до принципу діалогу та готовності до ведення переговорів задля запобігання конфліктів з сусідніми арабськими державами, дипломатичної ізоляції та делегітимізації новоствореної держави. Проводити стриману зовнішню політику, особливо у протистоянні палестинським проявам агресії, ухиляючись від насильства у відповідь. Моше Шарет акцентував особливу увагу на обов'язках держави у складі ООН та перевагах членства. Іншої думки дотримувався перший прем'єр-міністр Ізраїлю Давид Бен-Гуріон, який не вбачав доцільним віддавати пріоритет дипломатії, на відміну від ведення активної політики. Давид Бен-Гуріон категорично виступав проти інтернаціоналізації Єрусалиму, що передбачалося Резолюцією ООН № 181: місто Єрусалим мало підпадати під особливий міжнародний режим і управлятися Радою з опіки ООН [20]. Прем'єр-міністр Ізраїлю заперечував створення інтернаціональної форми Єрусалиму, вважаючи, що: «Якщо перед нами, євреями, постане вибір залишити Єрусалим чи Організацію Об'єднаних Організацій – виберемо вихід з ООН. Держава Ізраїль не прийме жодної форми іноземного правління в єврейському Єрусалимі та його знищення з боку держави» [22]. Бен Гуріон зауважував, що в тому випадку, коли ізраїльські національні інтереси не відповідали міжнародним інтересам наддержав, Ізраїль повинен вміти самостійно протистояти тиску та захищати себе, покладаючись на власні сили, оскільки окрім євреїв ніхто інший за них не воюватиме.

Такі суттєво відмінні підходи негативно вплинули в подальшому на роль Ізраїлю в ООН. Чим більше виникало сучіток між арабами та ізраїльтянами, тим більш гучно лунала антиізраїльська риторика в ООН та посилювалося прийняття пропалестинського нарративу в організації.

11 травня 1949 року Ізраїль став повноправним членом ООН, 59-ю країною, яка вступила до ООН, після підписання у лютому-липні 1949 року Угоди про перемир'я (Родоські угоди) з Єгиптом, Йорданією та Сирією по закінченню перших арабо-ізраїльських війн. ООН мало змогу перетворити угоди про перемир'я у всеосяжне мирне врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту, поклавши йому кінець. З моменту проголошення Ізраїлем незалежності, арабські країни-члени ООН атакували його не лише у воєнному плані, а і в політичному та дипломатичному, використовуючи Генеральну Асамблею ООН для тиску на Ізраїль та закликів до його ізоляції. Від самого початку свого членства в ООН Ізраїль зазнав нищівної критики, особливо після проведення успішних військових операцій проти сусідніх арабських держав. Ціллю критики була і залишається делегітимізація Ізраїлю групою країн, очолюваних арабськими країнами-членами ООН. Разом з арабськими державами. На сьогоднішній день, Ізраїль залишається єдиною державою у світі, питання про легітимність якої постає протягом останніх 75 років [8].

Антиізраїльська інфраструктура в ООН існує виключно для підриву безпеки, економіки, міжнародного статусу та делегітимізації єврейської держави [12].

Ці комітети та відділи створені ніби-то для захисту та відстоювання прав палестинців, а насправді для зростання ворожнечі в ізраїльсько-палестинському конфлікті, вживаючи дії, абсолютно неприйнятні для світового миротворчого органу.

Відділ з прав палестинців Секретаріату ООН (UNDP) (заснований у 1977 році) займається:

- створенням позитивного іміджу палестинців у світі, проводячи міжнародні зустрічі та конференції;
- організує засідання Комітету із здійснення невід'ємних прав палестинського народу (CEIRPP) в штаб-квартирі ООН;
- організує щорічне відзначення Міжнародного дня солідарності з палестинським народом (з 29 листопада 2011 року);
- співпрацює з неурядовими організаціями, національними та регіональними громадськими рухами, коаліціями для міжнародного тиску на Ізраїль, шляхом бойкоту, ізоляції та санкцій (BDS Movement – засновано 9 липня 2005 року).

Палестинці єдині у світі серед народів, хто має власний відділ у Секретаріаті ООН. UNDP діє під керівництвом Відділу з питань політики та миротворчості, який особисто підпорядковується Генеральному секретарю ООН [14].

Спеціальний комітет з розслідування дій Ізраїлю, які зачіпають права людини щодо палестинського народу та інших арабів на окупованих територіях/Спеціальний комітет із дій Ізраїлю (SCIP) (заснований у 1968 році) – складається з трьох держав-членів: Малайзії, Сенегалу та Шрі-Ланки. Щорічно Спеціальний комітет звітує перед Генеральним Секретарем та представляє звіти на засіданні Четвертого комітету Генеральної Асамблеї (займається питаннями деколонізації), за результатами яких в подальшому приймаються резолюції. Звіти Спеціального комітету складаються з однакових вимог та звинувачень в адресу Ізраїлю: окупація Ізраїлем – «серйозне порушення прав людини», розслідування дій Ізраїлю по відношенню до арабів, які перебувають в ізраїльських тюрмах через затримання за напади та здійснення терористичних атак. Наприкінці кожного року Генеральна Асамблея ООН продовжує роботу Спеціального комітету, наділяючи його повноваженнями продовжувати розслідування політики та дій Ізраїлю на окупованій палестинській території, у тому числі і в Східному Єрусалимі до повного припинення ізраїльської окупації. Оскільки члени Спеціального комітету через небажання ізраїльського політичного керівництва допускати їх до території за їх відверту, упереджену виключно антиізраїльську позицію, підконтрольної Ізраїлю, не мають об'єктивного бачення реальної ситуації про положення палестинців на «окупованій» палестинській території [12].

Комітет із здійснення невід'ємних прав палестинського народу (CEIRPP) (заснований у 1975 році) до складу якого входять 25 країн-учасників та 24 країни-спостерігачі, займається питанням «створення умов для здійснення палестинським народом свого невід'ємного права на самовизначення без зовнішнього втручання, на державну незалежність та суверенітет і повернення у свої оселі з поверненням свого майна». В день заснування CEIRPP, 10 листопада 1975 року, Генеральною Асамблеєю була прийнята резолюція 3379 «Ліквідація усіх форм расової дискримінації», в якій зазначалося «сіонізм – форма расизму та расова дискримінація». За ініційовану арабськими країнами резолюцію, проголосували держави соціалістичного блоку, заявивши, що «сіоністи окупували арабські території у 1967 році, продовжуючи перешкоджати здійсненню основних прав корінним населенням». У голосуванні прийняли участь 139 країн, з яких 72 – «за», 35 – «проти» та 32 – «утримались» [6]. Політизована резолюція була спрямована на те, щоб позбавити Ізраїль його політичної легітимності шляхом нападу на його моральні основи існування [8]. Тодішній посол Ізраїлю Хаїм Герцог відреагував емоційно на результати голосування: «Ще один прояв запеклої антисемітської, антиєврейської ненависті, яка надихає арабське суспільство. Гітлер почував би

себе тут (в ООН), як вдома. Для нас, єврейського народу, ця резолюція ґрунтується на ненависті, брехні та гордості, позбавлена будь-якого морального чи юридичного значення. Для євреїв це не більше ніж шматок паперу, і ми розглядатимемо його саме таким чином». Після чого він розірвав текст прийнятої резолюції. Під егідою CEIRPP створено понад 1000 антиізраїльських неурядових організацій. До учасників Комітету входять відверто ворожі по відношенню до Ізраїлю країни такі, як Пакистан та Венесуела.

Під неодноразовим тиском Сполучених Штатів на членів Генеральної Асамблеї, 16 грудня 1991 року була прийнята резолюція 46/86, за результатами якої відмінено резолюцію 3379 у формулюванні, що «сіонізм – форма расизму та расової дискримінації» [7].

У 2017 році в штаб-квартирі ООН пройшов форум «50 років окупації», ініційований CEIRPP, який відкрив Саєб Ерекат, голова Організації визволення Палестини, порівняв Ізраїль з ІДІЛ, назвавши Ізраїль терористичною державою через відмову у концепції «дві держави – два народи» [12]. А ознаки терористичної організації у ХАМАС він заперечував.

Посилення палестинського терору проти ізраїльтян в рамках Другої інтифади (інтифада Аль-Акси) на початку 2000-х років змусив уряд Арієля Шарона збудувати стіну безпеки – Ізраїльський роз'єднувальний мур (Гедер ha-Хафрада) на Західному березі. Такі дії зменшили кількість терористичних атак зі сторони палестинців, ускладнюючи їм потрапляння на територію Ізраїлю. За результатами Резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ES-10/17 від 15 грудня 2006 року, заснований у 2007 році допоміжний орган – Ресстр збитків, заподіяних будівництвом стіни на окупованій палестинській території ООН (UNRoD) [2]. UNRoD займається виключно нав'язуванням Ізраїлю палестинських умов, надаючи допомогу палестинцям у вимаганні від Ізраїлю оплати за ймовірні збитки, завдані Ізраїльським роз'єднувальним муром. UNRoD самостійно не здійснює жодних платежів. У Резолюції ГА ООН 2007 року про заснування UNRoD не згадуються міркування безпеки – насильницька Друга інтифада проти Ізраїлю, що змусило уряд єврейської держави створити мур. Резолюція зосереджена виключно на збитках, завданих палестинцям.

Щорічно Сполученими Штатами до цих органів вноситься 1,32 мільйона доларів США, не враховуючи внески через інші органи ООН і допоміжну підтримку, надану Департаментом громадської інформації ООН [12].

Вагомий внесок у подальше невирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту належить Близькосхідному агентству ООН для допомоги палестинським біженцям та організації робіт (БАДОР) (UNRWA). Особливість БАДОР, по-перше, полягає в тому, що воно було створено у результаті голосування Генеральної Асамблеї ООН за Резолюцію 302 (IV) 8 грудня 1949 року – за 1 рік до створення Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) [4]. БАДОР – є одним з двох агентств ООН, що офіційно звітує безпосередньо перед Генеральною Асамблеєю ООН. Саме Генеральна Асамблея ООН поновлює строк дії мандату БАДОР на кожні 3 роки, вважаючи, що сприятиме політико-територіальному виміру ізраїльсько-палестинського конфлікту. У всьому світі справами біженців займається УВКБ ООН, основне право яких – отримувати допомогу, закріплене у Конвенції з прав біженців 1951 року. Тобто справами палестинських біженців мало б займатися УВКБ ООН, але лідери арабських держав виступили проти, наполягаючи на тому, що цим має займатися тільки БАДОР. З самого початку строк дії БАДОР обмежувався 2-3 роками для вирішення ситуації, створеної надзвичайним станом, і переселення близько 700 000 палестинців. На той час статус біженці був у малого відсотка палестинців. Відповідно до розра-

хунків ізраїльського уряду, у 1949 році кількість палестинських біженців становила 577 000 осіб, за статистичними даними Великобританії – 600 000 – 760 000 осіб, а за оцінками арабської сторони – від 900 000 і більше осіб. На сьогоднішній день, БАДОР є відповідальний за понад 5,5 мільйонів палестинців, зареєстрованих як біженці в Лівані, Сирії, Йорданії, на Західному березі річки Йордан та в Секторі Газа. Протягом 80-ти річної діяльності, БАДОР не впорався з припиненням статусу біженців серед палестинців, не сприяв їхньої інтеграції як громадян з різними правами у приймаючих державах. БАДОР мало б сприяти покращенню положення палестинських біженців у сфері охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг. Ізраїльські політики та більшість країн-членів ООН, серед яких і Сполучені Штати, мали віру в те, що БАДОР заповнює імперативну роль у забезпеченні регіональної стабільності, зокрема, у Секторі Газа, презентуючи це міжнародній спільноті, [13].

По-друге, БАДОР налічує понад 30 000 співробітників та не приділяє увагу перевірці на зв'язки з терористичними групами, тому більшість співробітників є членами ХАМАСу, Палестинського ісламського джихаду чи інших насильницьких груп або пов'язані з ними [16]. У 2014 році Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун заявив, що об'єкти агентства використовувалися для зберігання зброї та обстрілу населених пунктів Ізраїлю. У січні 2017 року співробітники БАДОР пропагували антисемітизм в Інтернеті, зокрема вихваляючи Гітлера та заперечуючи Голокост. БАДОР відкрито пропагує ненависть і насильство, маскуючись під гуманітарну організацію. Офіційні навчальні програми БАДОР називають Ізраїль «ворогом», навчають математиці шляхом підрахунку терористів «мучеників» і використовують фразу «джихад – це одні з дверей до раю» на уроках граматики [17]. На відміну від багатьох установ, БАДОР не має ради директорів, яка б здійснювала нагляд і керувала організацією, що на пряму сприяє корупції та неефективності. БАДОР має понад 13 000 співробітників лише в Секторі Газа для обслуговування 2,2 мільйона палестинців на цій території. Натомість, УВКБ ООН обслуговує понад майже 90 мільйонів людей у всьому світі з персоналом менше 19 000 осіб. Бюджет БАДОР на пряму залежить від зовнішнього фінансування. Через стрімке зростання палестинського населення, з 1990-х років БАДОР неодноразово скорочувало бюджет, не маючи змоги для якісної та ефективної підтримки програм. У період з 1950 року по 2018 рік БАДОР отримало понад 6 мільярдів доларів від Сполучених Штатів, ставши одним з найбільших донорів агенції палестинських біженців, щорічно перераховуючи понад 350 мільйонів доларів США. За часів адміністрації Дональда Трампа, фінансування скоротилося до суми лише у 60 мільйонів доларів, оскільки президент США вважав «фінансування БАДОР невиправною помилкою». Найменшими донорами БАДОР є арабські держави, які і лобювали існування даної агенції після проголошення Ізраїлем незалежності. Лише Саудівська Аравія виступає в якості донору. Насправді, ні лідери арабських держав, ні тим паче БАДОР, не зацікавлені у вирішенні проблеми палестинських біженців. Більше того, ці біженці є сенсом існування БАДОР, тому припинення існування проблеми в якості палестинських біженців, зведе нанівець цю агенцію, створену Генеральною Асамблеєю ООН у 1949 році [13].

Доволі тісна співпраця БАДОР та ХАМАС далася взнаки, коли після здійснення терористичної атаки ХАМАС на Ізраїль 7 жовтня 2023 року, співробітники шкіл, які розташовані на Західному березі та в Секторі Газа і знаходяться під управлінням БАДОР, виразили у соціальних мережах підтримку ХАМАС. Згідно результатів звіту, проведеного Інститутом моніторингу миру та культурної толерантності в шкільній освіті (IMPACT-se), 14 співробітників БАДОР прийняли участь у терористичній атаці проти ізраїльських цивільних осіб. В шкільних підручниках, які використовуються у школах

БАДОР, міститься антисемітський та джихадистський матеріал. Інституції БАДОР не просто виховали ідеологів палестинського тероризму, а й створили натхненників тероризму [10]. Колишній посол Ізраїлю в ООН Дорі Голд стверджував, що БАДОР підготував таких випускників, як Ібрагім Макадам – один із засновників ХАМАСу та лідер військового крила угруповання [16].

Оскільки органи ООН регулярно застосовують подвійні стандарти в ізраїльсько-палестинському конфлікті, зокрема по відношенню до Ізраїлю, наступним органом, який постійно ухвалює антиізраїльські резолюції є Рада ООН з прав людини (UNRC). Створена у 2006 році замість попередника Комісії з прав людини, є найвищим органом системи прав людини в ООН. Рада ООН з прав людини продовжила надзвичайну увагу свого попередника та упереджене ставлення до питань, пов'язаних із Ізраїлем, особливо в порівнянні з її м'якими діями щодо загальних міжнародних криз у сфері прав людини. Рада ООН з прав людини складається з ротаційних 47 країн-членів ООН, 2/3 членів Ради є недемократичними державами, серед яких КНР, Куба, В'єтнам, Пакистан та Катар. Постійний порядок денний Ради ООН з прав людини включає окремий пункт, спрямований на Ізраїль – пункт № 7 називається: «Ситуація з правами людини в Палестині та інших окупованих арабських територіях: порушення прав людини та наслідки ізраїльської окупації Палестини і інших окупованих арабських територій, і право на самовизначення палестинського народу» [11]. Ізраїль є єдиною країною, яка фігурує в постійному порядку денному Ради з прав людини, тоді як інші країни, такі як Іран і Судан, постійно порушуючи права людини, включені до загальних дебатів [8]. У лютому 2023 року спеціальний доповідач ООН з питань окупованих палестинських територій Франческа Альбанезе звинуватила Ізраїль у скоєному палестинцями теракті, в результаті якого загинуло шість ізраїльтян та один українець. Влітку, у липні 2023 року вона опублікувала доповідь, в якій відкинула потреби Ізраїлю в безпеці, закликавши до каральних заходів проти Ізраїлю, виправдовуючи тероризм проти ізраїльтян. Її доповідь була схвалена ХАМАС. Спеціальний доповідач виправдала теракт ХАМАСу 7 жовтня 2023 року, як відповідь на ізраїльську «агресію». Неодноразово Франческа Альбанезе, як спеціальний доповідач, називала Ізраїль «режимом апартеїду» та закликала Європейський Союз розірвати торговельну угоду з Ізраїлем [2].

Подвійні стандарти буквально суперечать резолюції Генеральної Асамблеї ООН, яка створила Раду ООН з прав людини, наголошуючи на важливості усунення «подвійних стандартів і політизації». Саме такі дії були наявні в Комісії ООН з прав людини. Також посада Верховного комісара з прав людини вимагає від нього «необхідного заохочення та захисту всіх прав людини, керуючись принципами неупередженості, об'єктивності та невибірковості». 20 червня 2007 року Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун «висловив розчарування у зв'язку з рішенням Ради ООН з прав людини виділити Ізраїль як єдиний конкретний регіональний пункт у своєму порядку денному, враховуючи діапазон і масштаби звинувачень у порушеннях прав людини у всьому світі» [14].

У період з 2006 року по 2023 рік Радою ООН з прав людини прийнято 484 резолюції, з яких:

- 104 резолюції – Ізраїль;
- 43 резолюції – Сирія;
- 17 резолюцій – Білорусь;
- 16 резолюцій – КНДР
- 14 резолюцій – Іран;
- 7 резолюцій – Афганістан;
- 7 резолюцій – Росія;
- 6 резолюцій – Венесуела.

Серед найбільших порушників прав людини у світі за результатами голосувань Ради ООН з прав людини став

саме Ізраїль. Навіть не дивлячись на те, що вперше з часів Другої світової війни на території Європи відбувається найжорстокіша та найкривавіша війна – російсько-українська, з систематичними цілеспрямованими порушеннями законів та звичаїв війни, порушником виступає не держава-агресор – росія, а Ізраїль. За останній рік, з 2022 року по 2023 рік, Рада ООН з прав людини проголосувала за 71 резолюцію, з яких: 7 резолюцій – росія, 9 резолюцій – Ізраїль [18].

З 2014 року по 2023 рік Генеральною Асамблеєю ООН прийнято 226 резолюцій, з яких:

- 149 резолюцій – Ізраїль;
- 23 резолюції – росія;
- 10 резолюцій – Сирія;
- 8 резолюцій – Іран;
- 8 резолюцій – КНДР;
- 7 резолюцій – Афганістан.

Дивлячись на кількість резолюцій, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН протягом останніх 9 років, можна дійти до хибних висновків, що така увага свідчить про рішучість та готовність ООН до вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, засновані на позиції країн-членів ООН, схожі на «м'яке право», тому не є юридично обов'язковими та не підлягають виконанню. На відміну від Ради Безпеки ООН, Генеральна Асамблея не приймає політичних рішень. Але, насправді, такі результати голосування – це чергове свідчення того, що в цьому конфлікті виключно одна сторона постійно підлягає засудженню на міжнародній арені, не дивлячись на те, що у світі існують більш суттєво небезпечні конфлікти, які щоденно забирають життя цивільних осіб, становлячи загрозу сучасному світовому порядку. Від початку повномасштабної російсько-української війни, з 2022 року по 2023 рік Генеральна Асамблея ООН проголосувала за 31 резолюції, серед яких: 17 резолюцій – Ізраїль; 8 резолюцій – росія [18].

Важливим є й те, що палестинці не зазнають, на відміну від Ізраїлю, нищівної критики на світовому рівні через відсутність власної державності. Не існує держави Палестина, оскільки арабський світ відмовився від створення держави для палестинців, не погодившись з результатами голосування Генеральної Асамблеї ООН за Резолюцію № 181 та продовжив заперечувати легітимність єврейської держави. Міжнародний суд ООН (МС) прямо заявив, що наразі не існує палестинської держави [15]. На сьогодні, Палестина не є країною-членом ООН, хоча 29 листопада 2012 року очільник Палестинської Автономії Махмуд Аббас ініціював зміну статусу Палестини в ООН з постійного спостерігача на країну-спостерігача, що не є членом ООН. Генеральна Асамблея ООН Резолюцією 67/19 підтримала ініціативу Махмуда Аббаса. Для членства в ООН має відбутися міжнародно-правове визнання як держави. Роль визнання в системі міжнародного права традиційна складна та викликає багато дискусій і включає два протилежних розуміння концепції визнання: 1) декларативна теорія – просто політичний акт визнання існуючого стану справ; 2) конститутивна теорія – є необхідною дією перед тим, як визнана юридична особа зможе набути міжнародну правосуб'єктність. У вересні 2023 року на відкритій 78-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, Махмуд Аббас вчергове закликав країни-члени ООН визнати Палестину як державу, заявляючи, що ООН має визнати Палестину 194-ю країною-членом ООН [15]. Звісно, такі дії цілком суперечать Резолюції № 181 і не можуть призвести до реальних наслідків у вигляді визнання Палестини.

Показовим у неспроможності вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту є засідання Ради Безпеки ООН 8 жовтня 2023 року, екстрено скликане Сполученими Штатами на прохання Ізраїлю після терористичної атаки ХАМАСу 7 жовтня 2023 року. Враховуючи важливість Ради Безпеки ООН, як органу відповідального за підтримку міжнародного миру та безпеки, усі резолюції, які нею прийма-

ються є обов'язковими для виконання відповідно до норм Розділу VII Статуту ООН. Члени Ради Безпеки ООН не змогли прийняти спільну позицію щодо нападу ХАМАС на Ізраїль. 16 жовтня 2023 року Росія як член Ради Безпеки ООН запропонувала проект резолюції без окремого засудження дій терористичного угруповання ХАМАС та його нападу на Ізраїль, через що проти резолюції виступили США, Японія, Великобританія та Франція. 25 жовтня 2023 року Сполучені Штати запропонували проект резолюції, яка вимагала гуманітарних пауз у Секторі Газа з засудженням атаки терористичного угруповання ХАМАС на Ізраїль та з закликом до «негайного та беззастережного звільнення всіх заручників», які залишилися утримуваними ХАМАС, росія та КНР наклали вето на проект резолюції. Усього з 7 жовтня 2023 року члени Ради Безпеки ООН провели понад 15 засідань і проголосували за сім проектів резолюцій, ухваливши Резолюцію № 2712 від 15 листопада 2023 року, за яку проголосувало 12 членів Ради Безпеки ООН. Після ухвалення резолюції посилюється тиск на уряд Ізраїлю з метою припинення вогню з ХАМАС для забезпечення можливості обміну полоненими. З 24 листопада по 30 листопада тривало припинення вогню [19].

Проаналізувавши політику органів Організації Об'єднаних Націй у сприянні вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту, а також наявність особливих палестинських комітетів та відділів, дійшли до наступних висновків.

Конфлікт, який існує майже стільки, скільки функціонує міжнародна організація – Організація Об'єднаних Націй, основою метою якої, відповідно до Статуту ООН є забезпечення миру, залишається й досі невирішеним. Загалом органи Організації Об'єднаних Націй тривалий час мають упереджене ставлення до Ізраїлю, що ніяким чином не покращує можливість вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту, а тим паче проблеми палестинських біженців. У квітні 2007 року Генеральний секретар ООН на зустрічі з лідерами ADL визнав, що незважаючи на покращення у відносинах між Організацією Об'єднаних Націй та Ізраїлем, односторонній ворожий підхід та упередженість до єврейської держави є проблемою для міжнародної організації. У серпні 2013 року Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун під час візиту до Ізраїлю публічно визнав: «На жаль, через ізраїльсько-палестинський конфлікт, Ізраїль зазнав тиску і критики та страждав від упередженості, а іноді навіть дискримінації. До Ізраїлю слід ставитися нарівні з усіма іншими 192 країнами-членами ООН». У квітні 2017 року Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш під час свого першого публічного звернення на Всесвітньому єврейському конгресі сказав: «Як Генеральний секретар ООН я вважаю, що з Державою Ізраїль потрібно поводитися так само, як з будь-якою іншою державою», а у серпні 2017 року Генеральний секретар ООН заявив, що заклики до знищення Ізраїлю є формою сучасного антисемітизму. Палестинці єдині мають доволі розгалужену структуру у складі Організації Об'єднаних Націй. Створений при Організації Об'єднаних Націй такий допоміжний орган, як Реєстр збитків, заповіданих будівництвом стіни на окупованій палестинській території ООН, а також агентство ООН БАДОР та Відділ з прав палестинців Секретаріату ООН, Спеціальний комітет із дій Ізраїлю і Комітет із здійснення невід'ємних прав палестинського народу мали б сприяти якісному вирішенню конфлікту. Але, чим більш бюрократична та корумпована система, яка виражена у структурі, тим менше зацікавленості у вирішенні нагальних питань. Ефективність як Організації Об'єднаних Націй, так і допоміжних органів, викликає великі сумніви, особливо, коли позиція є односторонньою. Також викликає певне занепокоєння зловживання правом вето постійним членом Ради Безпеки ООН, що можна простежити у реакції росії після теракту 7 жовтня 2023 року. Такі зловживання шоразу знаходять місце і в питаннях, пов'язаних з російсько-українською війною, коли держава-агресор продовжує використовувати право вето в ті моменти, які є незручними для росії і вказують на пряме порушення норм міжнародного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1945 року. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 24.11.2023).
2. ADL The United Nations, Israel and Anti-Semitism. URL: <https://www.adl.org/resources/backgrounders/united-nations-israel-and-anti-semitism> (дата звернення: 24.11.2023).
3. Aumann M., Land ownership in Palestine, 1880–1948. URL: <https://lessons.myjli.com/survival/index.php/2017/03/26/land-ownership-in-palestine-1880-1948/> (дата звернення: 23.11.2023).
4. Fischer L., An Ambivalent Relationship: Israel and the UN, 1945-1949. URL: https://diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/ONU_louise_fischer.pdf (дата звернення: 26.11.2023).
5. GA Resolution 181 (II) (1949). Future government of Palestine. URL: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253> (дата звернення: 24.11.2023).
6. GA Resolution A/RES/3379 (XXX) (1975). Elimination of all forms of racial discrimination. URL: <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-181963/> (дата звернення: 24.11.2023).
7. GA Resolution A/RES/46/86 (1991). Revoke the determination contained in its resolution 3379 (XXX) of 10 November 1975. URL: <https://www.undocs.org/a/res/46/86> (дата звернення: 24.11.2023).
8. Geran J., The United Nations' Campaign Against Israel. URL: <https://www.heritage.org/report/the-united-nations-campaign-against-israel>
9. Greenwood N., Immigration to Israel: "The Redeemers of the Land". URL: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/quot-the-redeemers-of-the-land-quot> (дата звернення: 24.11.2023).
10. Impact-se Education for terrorism in Palestinian schools. URL: impact-se.org/wp-content/uploads/Education-for-Terrorism-in-Palestinian-Schools.pdf (дата звернення: 25.11.2023).
11. Kirtzie O., Rashkow B. The Time Is Now to Reform the UN Human Rights Apparatus. URL: <https://www.fdd.org/analysis/2022/08/24/the-time-is-now-to-reform-the-un-human-rights-apparatus/> (дата звернення: 25.11.2023).
12. May D. Palestinian Organizations at the United Nations. URL: <https://www.fdd.org/analysis/2021/06/30/palestinian-organizations-at-the-united-nations/> (дата звернення: 25.11.2023).
13. Michael K., Hatuel-Radoshitzky M. Seventy Years to UNRWA – Time for Structural and Functional Reforms. URL: <https://www.inss.org.il/publication/70-years-of-unrwa/> (дата звернення: 26.11.2023).
14. Neuer H. C., Antisemitism and Discrimination Against Israel at the United Nations. URL: <https://docs.house.gov/meetings/FA/FA06/20230622/116138/HHRG-118-FA06-Wstate-NeuerH-20230622.pdf> (дата звернення: 24.11.2023).
15. Ntahiraja B., Recognition of statehood or recognition for statehood: the legal strategy behind Palestine's application for UN full membership. URL: <https://ideasforpeace.org/content/recognition-of-statehood-or-recognition-for-statehood/> (дата звернення: 25.11.2023).
16. Romirowsky A. How UNRWA Supports Hamas. URL: <https://www.jewishpolicycenter.org/2007/08/31/how-unrwa-supports-hamas/> (дата звернення: 26.11.2023).
17. Schanzer J., United Nations' Bigotry Towards Israel: UNRWA Anti-semitism Poisons Palestinian. URL: <https://www.fdd.org/analysis/2023/11/08/united-nations-bigotry-towards-israel-unrwa-anti-semitism-poisons-palestinian-youth/> (дата звернення: 25.11.2023).
18. UN Watch Database Resolutions Database. URL: <https://unwatch.org/database/resolution-database/> (дата звернення: 27.11.2023).
19. UN reactions to Hamas massacre and its aftermath URL: <https://unwatch.org/un-officials-and-bodies-react-to-october-2023-hamas-massacre-and-its-aftermath/> (дата звернення: 30.11.2023).
20. נמזה וחבמב מ"ואוהו לארשי יסחי נמלס ורי URL: https://www.inss.org.il/he/strategic_assessment/the-un-and-israel-from-confrontation-to-participation/ (дата звернення: 25.11.2023).
21. מ-יבג תרבח URL: <https://www.gav-yam.co.il/%d7%94%d7%99%d7%a1%d7%98%d7%95%d7%a8%d7%99%d7%94/> (дата звернення: 24.11.2023).
22. וילוכ מלועה לזמ וירוג-נב? סומס מ"זא סיהקז סירמ URL: https://blog.nli.org.il/chov-bg_umshmum/ (дата звернення: 26.11.2023).